

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI**

Ro'yxatga olindi:
№ BD-60811500 – 1.26
« 19 08 » 2025 yil

"TASDIQLAYMAN"
O'quv ishlari bo'yicha prorektor
professor A.A. Elmurodov
« 19 » 2025 yil

**QO'YCHILIK VA ECHKICHILIK
ISHCHI O'QUV DASTURI (SILLABUSI)
(sirtqi ta'lim shakli uchun)**

Bilim sohasi: 800000 - Qishloq, o'rmon, baliq xo'jaligi va veterinariya
Ta'lim sohasi: 810000 - Qishloq xo'jaligi
Ta'lim yo'nalishi: 60811500 - Zootsiyalar (turlari bo'yicha)
Zootsiyalar (qorako'lchilik)

Samarqand – 2025

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) 2021 yilda tasdiqlangan o'quv reja va fan dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

D.T.Rizayeva – Sam DVMChBU “Yaylov chorvachiligi, qorako'lchilik, asalarichilik va ipakchilik” kafedrasida katta o'qituvchisi, qishloq xo'jalik fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);

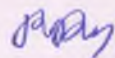
Taqrizchilar:

U.R.Soatov - ToshDAU "Umumiy zootexniya va veterinariya" kafedrasida professori, q.x.f.d.

Sh.Q.Amirov - Samarqand agroinnovatsiyalar va tadqiqotlar instituti "Oziq-ovqat xavfsizligi va texnologiyasi" kafedrasida professor, q.x.f.d.

Fanning ishchi o'quv dasturi “Xususiy zootexniya va yaylov chorvachiligi” kafedrasining 2025 yil 26 " 08 dagi 1 " -son yig'ilishida muhokamadan o'tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

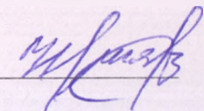
Kafedra mudiri:

Ro'zimurodov R.R.

Fanning ishchi o'quv dasturi (sillabusi) “Chorvachilik va texnologiyalar” fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2025 yil 24 08 dagi 1 -sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi:

Nuriddinov B.Ya.

Kelishildi:

O'quv-uslubiy boshqarma boshlig'i

Sh.X.Qurbonov

Fan Sillabusi
Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va
biotexnologiyalar universiteti

Fan to'g'risida ma'lumot
Fan shifri: QE 1704
Fan nomi: **Qo'ychilik va echkichilik**
Semestr/yil: 9-semestr/2025-2026 o'quv yili
Kafedra: Xususiy zootexniya va yaylov chorvachiligi
Soatlar/kreditlar: **4,0 ECTS (20 auditoriya soati, 100 soat mustaqil ta'lim)**

Ma'ruza	Amaliy mashg'ulot	Laboratoriya mashg'uloti	Mustaqil ta'lim	Jami
6	10	4	100	120

Fan bo'yicha mashg'ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas'ul kafedra: **Xususiy zootexniya va yaylov chorvachiligi**

Instruktor to'g'risida ma'lumot

Katta o'qituvchi, q.x.f.f.d. (PhD) Rizayeva D.T.

Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 6-o'quv binosi, 635-xona**

Telefon: **+99890-271-85-86** ish telefoni; mobil: **+99890-271-85-86**

E.mail. **dilfuzarizayeva83@gmail.com** Ish vaqti: **Uchrashuvga ko'ra**

I. Fanni o'qitishdan maqsad - qo'y va echki zotlari, ularni seleksiyasi va juftlash, baholash usullari bilan tanishtirish, qo'y va echkilarni qochirish, to'li mavsumini tashkillashtirish, urchitish usullari hamda mahsulot sifatini yaxshilash hamda ko'paytirishdan iboratdir. Qo'ychilik va echkichilikning iqtisodiy islohatlar davridagi dolzarbligi, mamlakatimizdagi zotlarni o'rganish va bilish. Qo'ychilik va echkichilik asosida ularning bonitirovkasi, yo'nalishlarini (mayin, yarim mayin, yarim dag'al va dag'al) aniqlashni taqozo yetadi. Turli mulk shaklidagi xo'jaliklarda ishlab chiqarilayotgan chorva mahsulotlari hamda ularni qayta ishlash natijasida olinadigan mahsulotlarning sifatini baholash hamda unga ta'sir etuvchi omillarni o'rgatishdan iboratdir.

II. Fanning vazifasi – qo'ychilik va echkichilik xalq xo'jaligidagi ahamiyati, ularni ishlab chiqaruvchi va bozor o'tasidagi ko'prikanligini, asosiy qo'y zotlari, ozuqa va chorva mahsulotlari shakli, mazmuni, qo'llashni, qo'ychilik va echkichilikning dolzarbligi, qo'y go'shtii, suti, qo'y po'stin terisi, mo'ynabop teri, qorako'l terisi, jun va ularni qayta ishlash mahsulotlarini sifatini oshirish, unga ta'sir etish hamda yaxshilash choralarini talabalarga yetkazish.

III. Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:

- qo'ychilikning mohiyati va vazifalari: qo'y zotlarining kelib chiqishi va tizimi; qo'ychilikda urchitish usullarining qaysi xilini qo'llash, bosh sonini oshirish, mahsulotlarini ko'paytirishni joriy qilish, turli mulk shaklidagi xo'jaliklarda

- qo'ychilik mahsulotlari sifatini baholash; mahsulot sifatiga ta'sir qiluvchi omillar va ularning iqtisodiy samaradorligi haqida *tasavvurga ega bo'lishi*;
- qo'ychilik va echkichilik mahsulotlarini qabul qilish; xom ashyolarini baholash; qo'y va echki zotlarini aniqlash, go'shti va go'shti mahsulotlari sifatini bilish; jun, sut, qorako'l teri, saqlash va tashishni tashkil qilish; qo'ychilik va echkichilikni hamda mahsulot sifatini baholashga oid o'quv-ilmiiy dasturlar, adabiyotlar, standartlar matni bilan ishlash *ko'nikmalariga ega bo'lish*;
- qo'zilarni teri sifatiga baho berish, qo'ylarni saqlash, oziqlantirish, qo'ychilik mahsulotlarini ishlab chiqarishda zotlarni joriy etish, mahsulotlarni saqlash va qabul qilish, qo'ychilik mahsulotlarini tashishni tashkil qilish *malakasiga ega bo'lishi kerak*.

IV. O'qitish usullari: -

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy usulblardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, chorvachilik fani bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Qo'ychilik va echkichilik" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

V. Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Qo'ychilik va echkichilik" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	mavzulari	rejasi	soat
I-modul. Qo'ychilikning xalq xo'jaligidagi ahamiyati, ularning kelib chiqishi, biologik xususiyatlari			
1.1	Qo'ychilik va echkichilikning xalq xo'jaligidagi ahamiyati. Ularning kelib chiqishi va biologik xususiyatlari.	1.1.1.O'zbekistonda qo'ychilik va echkichilikning hozirgi ahvoli, kelajakdagi istiqboli. 1.1.2.Qo'ylarning kelib chiqishi, xonakilashtirish markazlari. Domestikatsiya. Qo'ylarning qadimgi ajdodlari muflonlar va arxarlarning tarixi, ularning qo'lga o'rgatilishi, ularni juftlash.	2

Bilish, aytib berish;
Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;

Fanning mohiyatini bilmaslik;

Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;

Mustaqil fikrlay olmaslik.

Qo'shimcha adabiyotlar

6. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik. "Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 52 bet.

7. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.

8. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.

10. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.

11. Б.Б.Траисов, К.Г.Есенгалиев, Д.Б.Смагулов, Г.А.Айсинева, Е.К.Курмангалиев "Технология производства ягнятины и полутонкой шерсти в условиях западно-казахстанской области" Методические рекомендации. Уралск, 2020.

12. Б.Б.Траисов, Т.С.Садыкулов, А.К.Бозымова "Практикум по овцеводству", типография РГКП "Западно-Казахстанский аграрно-технический университет имени Жангир хана", учебно-методическое пособие, Уральск 2009.

13. S.Yu.Yusupov, S.R.Bozorov, S.B.Sattorov "Qo'ychilikdan amaliy mashg'ulotlar". O'quv qullanma. Samarqand 2020.

Axborot manbaalari

14. www.gov.uz -O'zbekiston Respublikasi xukumat portal.

15. www.lex.uz -O'zbekiston Respublikasi Qonun xujjatlari Ma'lumotlari milliy bazasi

16. www.Ziynet.uz.

17. www.wikipedia

18. www.fermer.ru

19. www.zootexniya.ru

VIII. Baholash

Talabalarining fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;

Ijodiy fikrlay olish;

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

		1.1.3.Qo'ylarning morfologik va fiziologik o'sish va rivojlanishining, biologik xususiyatlari hamda ularning ahamiyati. Qo'ylarni saqlash, ularning ba'zi biologik va fiziologik parametrlari.	
2-modul. Qo'y va echkilarning mahsuldorligi			
2.1	Qo'y va echkilarning mahsuldorligi	2.1.1.Qo'ylarning go'sht mahsuldorligi haqida tushuncha. 2.1.2.Go'sht mahsuldorlik ko'rsatkichlari. Go'sht mahsuldorligiga ta'sir qiluvchi omillar. Qo'ylarning sut mahsuldorligi. Qo'y sutini qayta ishlash, undan olinadigan mahsulotlar. 2.1.3.Qo'ylarning teri mahsuldorligi. Qo'ylarning jun mahsuldorligi	2
3-Modul. Echkichilik mahsulotlari			
3.1.	Tivit, jun va sut yo'nalishidagi echki zotlari.	3.1.1.Chet el mamlakatlarida urchitiladigan echki zotlari. Tivit yo'nalishidagi echki zotlariga ta'rif. 3.1.2.Jun yo'nalishidagi echki zotlariga ta'rif. Echkilarning tivit va jun mahsuldorligi. 3.1.3.Sut yo'nalishidagi echki zotlari. Echkilarning sut mahsuldorligi. Sut mahsuldorligiga ta'sir qiluvchi omillar. Echki sutining xususiyatlari, kimyoviy tarkibi va undan tayyorlanadigan mahsulotlar.	2
Jami:			6

5.2. "Qo'ychilik va echkichilik" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Qo'ylarning konstitutsiyasi, ekstereri va tanasining ayrim qismlarini o'lchash	1.1.Qo'ylarning konstitutsiya tiplari, ekstereri. 1.2. Qo'ylar tanasining ayrim qismlarini o'lchash	2
2.	Qo'ylarning yoshini aniqlashni o'rganish	2.1.Qo'ylarning yoshini aniqlash usullari. 2.2. Qo'ylarning tish sistemasi qarab yoshini aniqlash.	2
3.	Mayin junli va yarim mayin qo'ylarni bonitirovka qilish tamoyillari va bonitirovkala amal qilinadigan belgilar.	3.1.Mayin junli va yarim mayin qo'ylarni bonitirovka qilish tamoyillari 3.2.Bonitirovkada amal qilinadigan belgilar	2

4.	Yarim dag'al va dag'al qo'ylarni bonitirovka qilish tamoyillari va bonitirovkala amal qilinadigan belgilar.	4.1. Yarim dag'al qo'ylarni bonitirovka qilish tamoyillari 4.2. Bonitirovkada anal qilinadigan belgilar	2
5.	Qo'ylarni go'sht mahsuldorligi va semizlik darajasini aniqlash.	5.1. Qo'ylarni go'sht mahsuldorlik ko'rsatkichlari. 5.2. Qo'ylarning semizlik darajasini aniqlash.	2
Jami			10

5.3. "Qo'ychilik va echkichilik" fanidan rejalashtirilgan laboratoriya mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Laboratoriya mashg'ulotlarining			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	Qo'y va echkilarni sog'ish va sutini hisobga olish.	1.1. Qo'y va echkilarni sog'ish va sutini hisobga olish usullari bilan tanishish	2
2.	Qo'y junining fraktsiyaviy tarkibini va gistologik tuzilishi.	2.1. Qo'y junining fraktsiyaviy tarkibini aniqlash usullari bilan tanishish	2
Jami:			4

VI. "Qo'ychilik va echkichilik" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Hajmi (soatda)
1	Chet el qo'y zotlari. Chet el echki zotlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
2	Qo'y terisi ichida joylashgan tarkibiy qatlamlar. Teri mag'zining xususiyatlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
3	Sut, go'shti va jun ishlab chiqarish jarayonlari. Qo'y sutidan tayyorlanadigan mahsulotlar.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
4	Juning kimyoviy tarkibi, fizik-mexanik va texnologik xususiyatlari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
5	Qo'yning jun mahsuldorligiga oziqlantirish, parvarish qilish, genotip va boshqa omillarning ta'siri.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
6	Go'shtidorlikning shakllanishi. Nimtaning sifatiga genotip va tashqi muhitning ta'siri.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
7	Jun tolalarining paydo bo'lishi va rivojlanishi.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
8	Qo'y va echkilardan olinadigan qo'shimcha mahsulotlardan foydalanish.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
9	Juning nuqsonlari va ularga qarshi kurash. Jun olish manbalari.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
10	Qo'y terilarining turlari. Terining nuqson	Adabiyotlardan foydalanib	6

	va kamchiliklari.	amaliy topshiriqlarni bajarish	
11	Qo'ylarda qo'llaniladigan sun'iy urug'lantirish usullari	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
12	Qo'ylarning go'sht mahsuldorligiga ta'sir qiluvchi omillar.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
13	Qo'y va echki go'shtini saqlash va qayta ishlash.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
	Qo'y va echki go'shtidan tayyorlanadigan taomlar.		
14	Qo'zilarining terisida dastlabki ishlov berish jarayoning dunyo mamlakatlaridan farqi.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
15	Qo'zilarining terisida dastlabki ishlov berish jarayonidagi o'zgarishlar.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	4
16	Qo'ychilikda naslchilik ishini tashkil etish.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	6
17	Qo'ychilik mahsulotlarini yetishtirish samaradorligi. Qo'y go'shtining kimyoviy va morfologik tarkibi.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
18	Qo'ychilik va echkichilikni rivojlantirish bo'yicha chiqarilgan qaror va farmonlar.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
19	Dunyo mamlakatlarida qo'ychilikning hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari. O'zbekistonda qo'ychilikning hozirgi holati va rivojlanish istiqbollari.	Adabiyotlardan konspekt qilib referat yozish	6
20	Qo'y sutidan tayyorlanadigan mahsulotlar. Sanoat asosida qo'y sutidan tayyorlanadigan mahsulotlar.	Adabiyotlardan foydalanib amaliy topshiriqlarni bajarish	4
Jami			100

VII. Adabiyotlar Asosiy adabiyotlar

1. А.И.Ерохин, В.И.Котарев, С.А.Ерохин "Овцеводство", типография "ФГБОУ ВПО Воронежский ГАУ имени императора Петра I", Учебник, Воронеж 2014.
2. S.B.Sattorov, R.R.Ro'zimuridov, D.T.Rizayeva, O.S.Boymatov "Qorako'Ichilik asoslari" O'quv qo'llanma. Toshkent 2023.
3. Н.И. Владимиров, А.И. Ерохин, Е.А. Карасёв, Ю.А. Юлдашбаев, Н.Ю. Владимирова. Овцеводство и основы козоводства. Учебное пособие. Барнаул. Издательство АГАУ. 2010. – 188 с.
4. Н.И. Куликова, Е.Н. Черненко. Овцеводство и козоводство. Учебное пособие. Краснодар 2013. – 100 с.
5. Paul A.Rees An Introduction to Zoo Biology and Management. Wiley-Blackwell.2011. p.416